

Základní škola sv. Voršily v Olomouci
Aksamitova 6, 772 00 Olomouc

Deník Otty Wolfa a další osudy jeho rodiny

Závěrečná práce

Autorky: Kateřina Brodecká, Josefína Janková

Třída: IX

Vedoucí práce: Mgr. Martin Nešpor

Olomouc 2015

Obsah

Úvod	3
Situace v Evropě na přelomu 20. a 30. let 20. století	4
Příběh Otty Wolfa a jeho rodiny	4
Závěr	15
Fotografická příloha	16
Použitá literatura	23
Autoři fotografií	24
Resume	25

Úvod

Zkuste si představit, že je vám 15 let. Před sebou máte celý život. Pak ale přijde doba, ve které nastane jeden problém - jste Žid. Existuje někdo, pro koho se tím stáváte podřadným. Veškeré životní plány jsou v tu ránu pryč. Právě takovou situaci zažil Otta Wolf.

Příběh chlapce, který nebyl o moc starší než my, nás zaujal především tím, že bychom si nedokázaly představit zemřít v tak mladém věku. Jeho síla a statečnost v nás probudila myšlenku podělit se o jeho příběh.

Situace v Evropě na přelomu 20. a 30. let 20. století

Jedním z důsledků Velké (Světové) hospodářské krize (1929–1933) bylo obrovské zvýšení nezaměstnanosti. Rychle rostl počet lidí žijících na hranici chudoby. Tato situace byla živnou půdou pro vznik extrémistických hnutí – komunismu a fašismu. V Německu v první polovině 30. let nabývala na síle fašistická strana NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana), a když v roce 1933 tato strana vyhrála ve volbách, byl její předseda Adolf Hitler jmenován říšským kancléřem. V roce 1934 se mu podařilo prosadit spojení úřadů říšského prezidenta a kancléře a tím se stal prakticky neomezeným vládcem Německa (Führer – Vůdce). Jeho cílem bylo ovládnout celou Evropu. Postupně začal zabírat území okolních států – Rakousko, Sudety, zbylou část českých zemí. Napadením Polska 1. září 1939 rozpoutal 2. světovou válku.

Nepohodlných lidí se zbavoval jejich fyzickou likvidací. Počátkem roku 1942 byl fašisty vypracován plán na systematickou likvidaci židovského obyvatelstva – tzv. konečné řešení židovské otázky. Následkem bylo hromadné vyvražďování Židů na dobytých územích. Byly postaveny vyhlazovací tábory, kam byli Židé postupně deportováni a kde umírali následkem strašných životních podmínek – chlad, hlad, těžká práce, mučení, nemoci. Mnoho jich bylo zavražděno zastřelením nebo v plynových komorách. Do prvního transportu na Olomoucku dostala povolání i rodina Wolfova, jejímž byl Otto nejmladším členem. Toto je jejich příběh...

Příběh Otty Wolfa a jeho rodiny

Otto Wolf se narodil v Mohelnici 5. června 1927 Růženě a Bertholdu Wolfovým. Jeho otec pocházel z Úsova a maminka byla původem z Lipníka nad Bečvou. Otto měl dva starší sourozence – bratra Kurta, narozeného v roce 1915, a sestru Felicitas, které se říkalo Lici, narozenou v roce 1920. Wolfovi byli židovského

vyznání. Přesto, že Mohelnice byla tehdy převážně německá, hlásili se k české menšině, jejich děti chodily do české školy a navštěvovaly Sokol.

V roce 1933 se Wolfovi přestěhovali do Olomouce. Ottova sestra pracovala v módním salonu a bratr začal studovat medicínu na Masarykově univerzitě v Brně. Klidná léta skončila, když v roce 1939 Němci obsadili Olomouc. Nacisté hned první den po příchodu do města zapálili olomouckou synagogu. Tím dali jasně najevo svůj odpor vůči Židům. Proto otec rodiny vymyslel, že se rodina přestěhuje do nedalekých Tršic, kde nežili žádní Němci. Tam měli naději, že je nikdo nebude pronásledovat, a navíc zde měl Ottův otec dobré známé. Opravdu zde měli více klidu. Bohužel v červnu 1942 byl Otto spolu se sestrou a rodiči povolán do prvního transportu do Terezína. Kurt byl v té době již v cizině. Těsně před promocí si uvědomil nebezpečí, které tady Židům hrozilo, a tajně utekl přes Polsko do tehdejšího Sovětského svazu. Zpočátku tam pracoval jako lékař a později vstoupil do československé vojenské jednotky, která společně s Rusy bojovala proti nacistům.

Wolfovi si sbalili nejnütnější věci a 22. června 1942 se nechali odvézt koňským povozem do Olomouce na shromaždiště transportu. Na kraji města však z vozu sestoupili a řekli kočímu, že se ještě musí s někým rozloučit, ať jim zavazadla zaveze na shromaždiště a řekne německým úředníkům, že přijdou o něco později. Kočí jim vyhověl a zavazadla předal. Němci převzali zavazadla a v seznamu označili Wolfovy jako přítomné. Wolfovi tak získali potřebný čas, který využili k tomu, že se tajně vrátili pěšky do Tršic. Za vesnicí měli lesní úkryt připravený předem, do nějž po několikahodinovém putování dorazili. Toho dne si patnáctiletý Otto začal psát svůj deník. První den popsal následovně:

22. června 1942, pondělí, 1. týden

„Ve 2 h odpoledne odjíždíme z Tršic do Olomouce k vystěhování. Veze nás Josef Lón, poněvadž Zdařilová nemohla sehnat žádného jiného. Loučení je těžké a jsme velmi rozčilení. Jedeme dosti rychle, takže jsme v Olomouci o 4 h odpoledne. Před

odjezdem jsem v obecní kanceláři v Tršicích odevzdal klíč od bytu a nechal vystavit pro Licku totožnost. V Olomouci – Hodolanech jsme slezli a řekli jsme Lónovi, že jdeme k lékaři a známým. Šli jsme tedy asi od ½ 5 odpoledne z Olomouce – Hodolan do Tršic. Lón odevzdal balíky ve škole a my šlapali do Tršic. Šli jsme neúnavně až do ¾ na 12 v noci. (...) Tedy do lesa jsme dorazili asi o půlnoci. (...) Mnoho nespíme, jen ležíme. Jsme jak zbití.“

Wolfovi doufali, že válka skončí za pár měsíců a že do zimy budou Němci vyhnáni. Netušili, že jejich život v úkrytech potrvá další tři roky. Otto si v zápisech zaznamenával každodenní běžné situace – potíže se sháněním potravy, život ve stísněnosti a špatných povětrnostních podmínkách a věčný strach z dopadení. Také popisuje mnoho osob, které jim pomáhaly. V zápisech však nemohl uvádět jejich pravá jména, aby je nemohli Němci dopadnout v případě, že by se jim deník dostal do rukou. I na to musel Otto myslet. Wolfovi byli velmi rádi, že unikli koncentračnímu táboru, ale jejich život v lesních úkrytech a přes zimu v zahradní boudě nebo na půdě nebyl vůbec lehký.

24. června 1942, středa, 1. týden

„O ¼ na 5 ráno si hledáme stabilní úkryt, a našli jsme jej. Je v hustém houští, takže se tam nehodí ani sedět, jen ležet. O 5 h ráno jdu s Lici pro vodu ke studánce, která je pod lesem. Pak jsme poprvé ulehli ke spánku a spíme do 11 h, obtěžováni sty mravenci. Tata vaří 1. teplé jídlo po 2 dnech, a to polévku a maso s chlebem. (...) Čekáme na Sl., má dnes přinést ruksaky. V 11 h v noci Sl. přišel s ruksakama. (...) Sl. spal s námi celou noc až do 4 h ráno.“

Zpočátku se o rodinu Wolfovu staral pan Jaroslav Zdařil. Byl zahradníkem v Tršicích. V deníku ho Otta uvádí pod zkratkou Sl., což znamenalo Slávek. Slávek byl asi zamilovaný do Lici a to byl patrně důvod, proč se Wolfových ujal. Během léta

a podzimu jim do lesa nosil jídlo, petrolej a líh na vaření, noviny a otci cigarety. V chladném období Wolfovi bydleli v dřevěné boudě u něj na zahradě.

17. října 1942, sobota, 17. týden

„(...) Kolem 5 h odp. slyšíme šustot, myslíme, že je to Sl., ale byl to jakýsi lesák a chodil stále kolem našeho úkrytu. Za chvíli na to slyšíme zase šustit, myslíme, že se onen lesák vrací. Jaké však zklamání, když jsme poznali, že je to pan nadlesní. Rozhodli jsme se proto, že si všechny věci sbalíme a řekneme Sl., že nutnost vyžaduje, abychom zmizeli. Tata a Lici napakování již o ¼ 8 h večer. Já s mamou jsme zatím ostatní věci sbalili. Sl. přišel do křoví o ¼ 9 h a již spěchal domů. (...) My jsme si naložili a šli s Bohem z lesa. Tata je již rád, že je pod střechou. Sedě jsme spali do rána.“

Jejich neveselý život jim zpříjemňovali lidé, kteří jim přinášeli jídlo. A velkou naději jim dávaly zprávy z fronty o postupu spojenců, kteří začínali vítězit nad nacistickými armádami.

15. února 1943, pondělí, 35. týden

„O ¾ 3 h jdu s tatou pro vodu. (...) O 4 h snídáme a pak spíme až do ¾ 12 h. Obědváme česnečku a hrách. Je dobrý oběd. Je obleva a sníh taky bude pryč. Odpo. sedíme. Slávek přišel o 8 h a spí zde do rána. Rusi dobyli Rostov a Vorošilovgrad. Situace je ohromná. (...)“

V době, kdy se Wolfovi skrývali, vládl v zemi po atentátu na Heydricha mimořádně silný teror. Ve velkém nebezpečí nebyli jen sami Wolfovi, ale všichni, kteří jim pomáhali či je přímo ukrývali. Slávek věděl, že v případě prozrazení by byl bez milosti zastřelen. Rovněž pro něj nebylo snadné zajistit potravu pro čtyři osoby, zvláště když nacisté zavedli lístkový systém. Bylo potřeba někde sehnat peníze a také bylo nápadné, že kupuje tolik jídla navíc. Slávek si přivydělával tím, že doma tajně páčil slivovici, kterou prodával svým známým. Občas slivovice i jemu samotnému

pomáhala překonat stálý tlak a napětí, které prožíval. A tak Wolfovi někdy na jídlo čekali marně. Není se tedy čemu divit, že nakonec došlo mezi Slávkem a Wolfovými také na hádky.

3. dubna 1944, pondělí, 94. týden

„O 12 h vstáváme. K obědu je chlebová polévka. Odp. sedíme. K večeru slyšíme ťuknout do roury. Za chvíli slyšíme za boudou volat: Pane Wolf! Je to Slávek. Řekl tatovi, aby tata k němu dnes o 11 h přišel a vzal Lici sebou. (...) Jdeme dovnitř ke Slávkovi. Rozproudila se debata, řvalo se a Slávek chtěl, abychom mu vystavili zplnomocnění, aby on si vyzvedl to naše zlato jako rukojmí. (...) On chtěl Slávek, aby mu tata potvrdil, že mu po válce všechno vrátí. On Slávek nevěděl, co má chtít. (...) Slávek řekl, že dokud mu tata nedá nějaké peníze, že nedostanem nic jíst. (...)

Kvůli problémům, které nastaly, se Wolfovi raději tajně přestěhovali k jiným lidem. Přestěhovali se v noci v dubnu 1944. Ujala se jich rodina Zbořilových, která také žila v Tršicích. Zbořilovi jim umožnili přebývat na půdě. Jejich život se stal klidnějším i díky zásobování jídlem ze dvou zdrojů – od Zbořilových a od paní Tiché, která se jim přes vlastní obtížnou situaci také snažila pomoci. Začali se věnovat domácím pracím, které je přivedly na jiné myšlenky, a čas jim tak plynul rychleji. Například Lici šila nebo pletla, maminka pomáhala v kuchyni a Otto s tátou se věnovali drobným domácím pracím.

13. dubna 1944, čtvrtek, 95. týden

„O 10 h vstávám já a tata a modlíme se. Potom se modlí mama a Lici. K obědu je polévka, je v ní rozšprudlované vejce a nadrobené kůrky. Odp. balím tlumoky a různé věci. (...) K večeri je zbytek polévky. O ¼ 9 h se Lici obléká a v 8³⁵ vyrazila Lici s Bohem k paní Tiché (...) Přiběhla Licka, že je vše dobré, že Zbořilovi nás vezmou. Jsme šťastni. (...) Do boudy dal tata dopis, že nás Slávek donutil jeho násilným chováním,

abychom si našli prostředí bezpečnější, což se nám podařilo, a že se sejdou po válce při vyúčtování. (...) Tata je šťasten, že už je na místě, oni jsou ohromně prima.“

Po nějaké době se však i pobyt u Zbořilů začal komplikovat. Začaly problémy se sháněním potravy a také na Zbořilovy dolehl strach z prozrazení. Těmto komplikacím nakonec podleli. V březnu 1945 pan Zbořil požádal Wolfovy, aby se odstěhovali někam jinam. Ti se 5. března odstěhovali do sousední vesnice Zákřov, kde díky paní Tiché získali azyl u rodiny Oherových.

5. března 1945, pondělí, 142. týden

„V poledne přišla paní Tichá, jde za námi nahoru. Podařilo se jí s pomocí slečny Anděly najít nám kvartýr u Oherů. (...) O ¾ 9 h přišla paní Tichá a sl. Anděla se sáňkama. Naložil jsem jim ty peřiny a tátův tlumok a jely. Lici jim tlačí. My jdeme Bránkou kolem Burianky na kopec. (...) Asi o ½ 11 h jsme tam dorazili. Je to tam moc prima, lůžko, záclony. (...) Pak přišli domácí, jsou to moc prima lidi.“

Wolfovým se konečně začalo dařit dobře. U Oherů získali pohodlné přístřeší na výměnku, dostatečné zásoby jídla a v klidném prostředí se mohli těšit na vysněné osvobození. Rudá armáda již byla blízko a všem bylo jasné, že nacisté válku prohráli. Všichni čekali jen šťastný konec, ale do života Wolfových vstoupila nečekaná rána.

Před koncem války se v okolí Tršic zdržovalo mnoho partyzánů. Těch si ale všimla tajná policie gestapo a vyslala do těchto míst vlasovce, kteří měli za úkol pátrat po partyzánech a jejich spolupracovnících. Docházelo k neustálým bojům, k bezdůvodným přestřelkám, lidé měli strach a nastával chaos.

13. dubna 1945, pátek, 147. týden

„V 7 h snídáme černou kávu, paní Oherová donesla vodu. (...) Paní Oherová nám donesla 8 palačinek a esšálek polévky. Prý dnes v noci byli v Tršicích zloději, vzali

sádlo, maso, jalovici, kde, to paní Oherová neví. (...) To byli asi partyzáni. Tata dop. leží, nemá co kouřit.“

Zápis ze 13. dubna 1945 byl posledním Ottovým zápisem. Od 14. do 16. dubna 1945 Otto deník nepsal. 17. dubna se psaní ujala jeho sestra Felicitas, která zaznamenala poslední dny války i zákřovskou tragédií.

18. dubna 1945 k Zákřovu dorazilo gestapo spolu s vlasovci s cílem dopadnout partyzány, o kterých se domnívali, že se v těchto místech ukrývají. Kolem 21. hodiny vesnici obklíčili a provedli útok na severní část. V té době se Wolfovi skrývali na půdě v domě Oherových. Začaly přestřelky a použity byly i kulometry a ruční granáty. Během bojů došlo k požáru v domě sousedícím s Oherovými. Wolfovi věděli, že skrývat se na půdě již není bezpečné, a proto využili příležitosti a nenápadně se přidali k vesničanům, kteří pomáhali hasit. Vlasovci měli od gestapa připravený seznam partyzánů – tito muži měli být popraveni. Tento seznam se však během akce ztratil. Vlasovci tedy začali vtrhávat do chalup a namátkově zadržovat muže, které potom odvěkli do jednoho ze stavení, a tam je až do rána střežili. Mezi zajatci byl i postřelený pan Ohera. Nad ránem se situace zklidnila a vlasovci začali kontrolovat průkazy všech obyvatel Zákřova. Kolem 6. hodiny ranní chtěli průkazy i po Wolfových. Felicitas tyto okamžiky popisuje takto:

19. dubna 1945, čtvrtek

„V 6 h ráno žádali po nás všech osobní průkazy a prvního se ptali Otoška, který nevěděl, co má říct, tak řekl, že je u Oherů na návštěvě, že je z Telče. Ten velitel vlasovců jemu to ale nevěřil, a proto řekl „se mnou“. (...) Po tatínkovi chtěl také průkaz, on řekl, že je přízeň a že je 61 r. starý, tak mu to jakžtakž prošlo. Po mamince a po mně ani průkazy nechtěli. (...)“

Otto byl zajat a odveden. Bylo to naposledy, co se viděl s rodiči a se sestrou. Nad ránem byli propuštěni zajatci nad 50 let. Ostatních 23 mužů bylo odvedeno do Velkého Újezda. Tam byli dva dny vyslýcháni, krutě mučeni a týráni ve dvoře místní radnice. Čtyři z uvězněných byli nakonec propuštěni. Otto Wolf mezi propuštěnými nebyl. Zbýlých 19 mužů, ve věku od 16 do 50 let, bylo naházeno do nákladního auta a odvezeno do lesa poblíž německé osady Kyjanice, kde se nacházela dřevěná bouda. Sem gestapo přivezlo německého faráře P. Schustera z blízkého Slavkova a vyzvalo ho, aby vykropil dřevěnou boudu jako hrob. Když farář spatřil zmučená těla mužů, zhroutil se a odmítl boudu vykropit. A tak Němci a vlasovci nalili do boudy dehet, obložili ji dřívím, naházeli polomrtvé muže dovnitř a polili je benzínem. Poté boudu zapálili. Jak tragicky končí osudy nevinných lidí pouhých 17 dnů před osvobozením!

12. května 1945 bylo konečně vypátráno, co se stalo se zajatci ze Zákřova a okolí. Byly vykopány zbytky ohořelých těl. 14. května 1945 se konalo rozloučení s upálenými. Jejich kosti byly vloženy do jediné rakve, která byla v průvodu přenesena a vzápětí pohřbena na tršickém hřbitově. Nad společným hrobem byl postaven památník se jmény a fotografiemi umučených.

Na místě tragédie v lese u Kyjanice byl 31. října 1949 odhalen památník, jehož autory byli sochař Vladimír Navrátil z Velkého Újezda a architekt Lubomír Šlapeta z Olomouce. Památník vyjadřuje smutek, beznaděj a žal v podobě sochy plačící ženy. Nese název *Zákřovský žalov*. Podstavec památníku má půdorys původní dřevěné boudy. V základech je vybudovaná krypta, v níž je uložena malá rakev s popelem upálených, zbytky ohořelých trámů a měděné pouzdro, do kterého byly vloženy spisy o tragédii. Nápis na památníku praví: „My dali život – vy dejte lásku!“

Ve stejný den, kdy bylo vypátráno, co se stalo se zákřovskými muži, se Wolfovi dověděli, že jejich starší syn Kurt padl v bitvě u Sokolova již roku 1943. Byla to pro ně velmi silná rána. Po válce se odstěhovali zpět do Olomouce a snažili se začít nový život. Bydleli v bytě na ulici Jiřího z Poděbrad č. 3. Růžena Wolfová nesla těžce ztrátu

obou svých synů. Po vážné mrtvici ochrnula do půli těla a zemřela v roce 1952. Berthold Wolf se po válce stal kantorem olomoucké židovské obce a působil v této funkci téměř do své smrti. Opatroval Ottův deník a pokoušel se o jeho vydání tiskem. Nechtěl, aby se zapomnělo na dobu, kterou prožili. Jeho snaha však byla marná. Tehdejší komunistický režim vydání deníku nepovolil. Zemřel o deset let později v roce 1962. Místem posledního odpočinku rodičů Wolfových je olomoucký židovský hřbitov.

Felicitas si po válce otevřela v Olomouci módní salon. Na splátky si zakoupila šicí stroje a zařízení a vyřídila si živnostenské povolení. Svou prací živila i své rodiče. Také denně pečovala o svou těžce nemocnou maminku až do její smrti. Provdala se za Ottu Grätzera, syna majitele továrny na přesné nástroje v Mohelnici. Znali se už z doby základní školy. Když se v roce 1948 k moci dostali komunisté, oba se pro nový režim stali nepohodlnými – Felicitas byla živnostnice a její manžel Otto pocházel z kapitalistické rodiny. Módní salon byl bez náhrady znárodněn. Lici v něm nadále pracovala, ale již jako zaměstnankyně. I přesto však musela splácet půjčku, kterou si po válce vzala na vybudování salonu. Její manžel díky svému původu nemohl najít práci. Po smrti matky se Felicitas s manželem a dvěma malými dcerami odstěhovala do Ostravy, kde bylo pro manžela snazší najít si práci. Po smrti svého otce se stala opatrovnicí Ottova deníku.

V roce 1968 se Felicitas zklamaná životem v komunistické Československé republice rozhodla emigrovat s celou rodinou do USA. Usadili se na Floridě v Miami a změnili si příjmení z Grätzer na Garda. Bylo jí tehdy již 48 roků. Tam konečně mohla začít žít podle svých představ a plně uplatnit své schopnosti. Pracovala v exkluzivním obchodě s oblečením a upravovala oděvy na míru. Ottův deník si vzala s sebou a roku 1995 ho věnovala do sbírek United States Holocaust Memorial Museum ve Washingtonu, D.C. V České republice se deník podařilo vydat až po skončení totalitního režimu v roce 1997 pod názvem ***Deník Otty Wolfa 1942–1945***. Lici brala

jako svoji povinnost zvěčnit památku svého bratra a vydání deníku brala jako zakončení svého poslání. Na konci války uzavřela Lici Ottův deník takto:

„Chtěla bych teď ukončit Otíkův nedopsaný deník tím, abych ze srdce poděkovala všem těm našim přátelům, jejichž podpora a hrdinské činy nám umožnily přežít v úkrytu tři krutá léta.

Na památku uvádím jména těch, kterým zejména patří mé poděkování:

Lída Tichá, provdaná Chodilová

Anděla Chodilová

Slávek Zdařil

Oldřich Ohera a jeho manželka (Zákřov)

Mařenka Zbořilová a její rodina

pan Pluhař a jeho manželka

Božena Němcová

vrchní strážmistr Mičulka

pan Bláha.“

Felicitas se do své rodné země mohla opět podívat až po roce 1989. Do své smrti ji pak ještě několikrát navštívila a opět také získala české občanství. Dožila se 86 let. Zemřela v roce 2006 v USA a je pohřbená spolu s manželem ve městě Milwaukee ve státě Wisconsin. Jedna z jejich dcer zůstala v USA a druhá – paní Eva Vavrečková – již několik let žije s manželem v České republice v Praze. Zde se snaží o to, aby nebyl zapomenut příběh nevinného chlapce a aby nebyly opomíjeny kruté časy během války.

Osobně jsme se s paní Vavrečkovou nedávno v Praze setkaly. Vyprávěla nám o tom, jak její maminka vzpomínala na dobu ukrývání a na Ottu, obzvláště v době, kdy byly se sestrou ve věku, kdy Otta zemřel. *„Maminka na něj vzpomínala jako na velmi milého a nadaného mladého muže, který psal i básně.“* Hovořila také o jeho deníku

a o tom, jak si jím jako děti doma listovaly. Svou maminku Felicitas charakterizovala jako *tvrdého, pozitivního, milého a sebevědomého člověka, který dokázal všechno zvládnout díky tvrdé škole života*. Nikdy však s nimi nechtěla chodit do lesa a také velmi dbala na to, aby se vždy všechno jídlo dojedlo. Naše společné setkání uzavřela slovy: *„Jen v milé společnosti se dá vzpomínat na tak těžkou a smutnou dobu.“*

Závěr

Díky tomuto příběhu jsme si uvědomily, kam je až člověk schopen zajít kvůli získání moci. Tu ubohost a zvrácenost těch, kteří pro moc byli schopni zabít miliony nevinných lidí. Opět jsme si uvědomily, že život je dar. Že život není samozřejmostí. Můžeme být rády za život ve svobodné zemi. Lidstvo by se mělo poučit z příběhů lidí, kteří prožili krutou dobu a kteří nám ve svých vzpomínkách dokazují nelidskost doby, kterou by nikdo nechtěl znovu prožít.

Chtěly bychom poděkovat paní Evě Vavrečkové za čas a informace, které nám poskytla a také za její ochotu a vstřícnost. Dále děkujeme paní Zdeňce Míčové z občanského sdružení Respekt a tolerance za cenné materiály. Děkujeme našemu vedoucímu práce Martinu Nešporovi za pomoc se zpracováním celkové formy práce. V neposlední řadě děkujeme našim rodinám, které s námi měly trpělivost a ochotně s námi sdílely naše nasazení.

Fotografická příloha

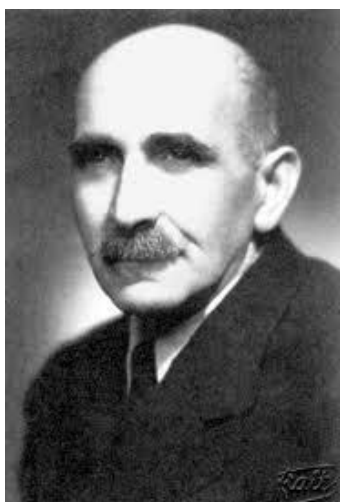
1. Otto Wolf

2. Felicitas Wolfová

3. Kurt Wolf

4. Berthold Wolf

5. Růžena Wolfová

6. Rodný dům Otto Wolfa v Mohelnici,
Nádražní ulice č. 6, dnešní stav

7. Pamětní
deska
na rodném
domě Otto
Wolfa,
odhalená
v roce
1947,
dnešní stav

8. Dům ve Smetanově ulici č. 8 v Olomouci, ve kterém Wolfovi bydleli v letech 1933–1940, dnešní stav

9. Dům Aloise Herinka v Tršicích č. 256, v němž rodina Wolfova bydlela v nájmu v letech 1940–1942, dnešní stav

10. Základní škola v Hálkově ulici č. 4 v Olomouci, kde se měli Wolfovi 22. 6. 1942 přihlásit k transportu do Terezína, dnešní stav

11. Pamětní deska na Základní škole Hálkova v Olomouci, odhalená v roce 2012 na připomínku transportů Židů z Olomouce a okolí do Terezína

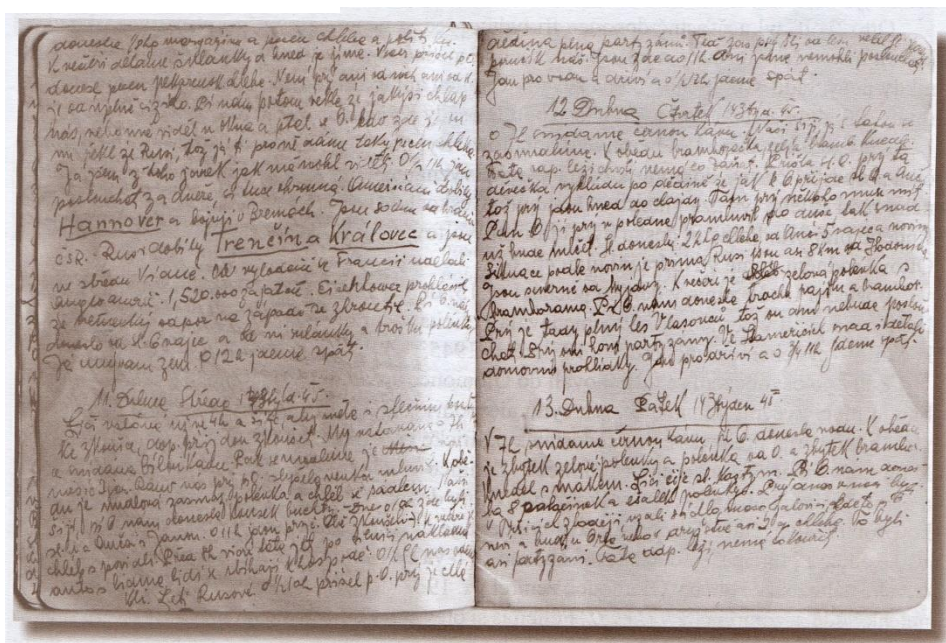
12. Dům Jaroslava Zdařila v Tršicích č. 172, dnešní stav

13. Dům rodiny Zbořilových
v Tršicích č. 21, dnešní stav

14. Dům rodiny Oherovy
v Zákřově č. 1, dnešní stav

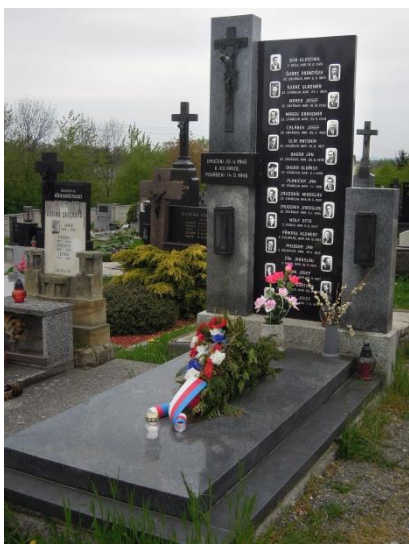
15. Rukopis posledního Ottova zápisu ze dne 13. 4. 1945

16. Truhlíci
pozůstalí v lese
u osady
Kyjanice, kde
byli upáleni
muži ze
Zákřova, 1945

17. Pohřeb zavražděných při zákřovské
tragédii, 14. 5. 1945

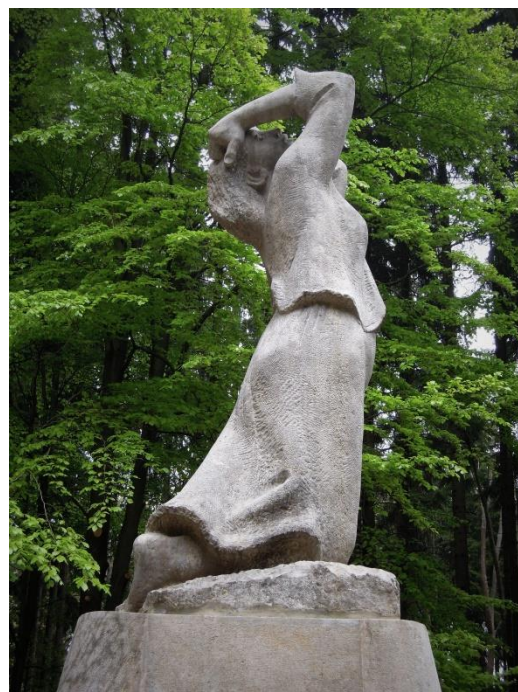
18. Společný hrob obětí zákřovské tragédie na tršickém hřbitově, dnešní stav

19. Společný náhrobek obětí zákřovské tragédie na tršickém hřbitově – detail, dnešní stav

20. Pomník Zákřovský žalov v lesích u bývalé Kyjanice, odhalený v roce 1949, dnešní stav

21. Pomník Zákřovský žalov v lesích u bývalé Kyjanice – detail, dnešní stav

22. Nápis na zadní straně pomníku Zákřovský žalov, dnešní stav

6.10.38-21.7.40, 11.8.45 - ar.

POLICEJNÍ PŘIHLÁŠKA

Osoby hlášením povinné	Příjmení: <i>Wolf</i>	Rodinný stav: <i>svobodný</i>	Povolání: <i>diplodovec</i>	Den: <i>23</i>	Měsíc: <i>12</i>	Rok: <i>1886</i>
	Jméno: <i>Berthold</i>	Nábož. vyznání: <i>evanj.</i>	Státní příslušnost: <i>čsl.</i>	Domovská příslušnost: <i>čsl. město</i>	Místo: <i>Usor</i>	Okres: <i>Zabruč nad Mor.</i>
(Jen u páni) rozená:				Narození: <i>23 12 1886</i>		
2. Příjmení a jméno:	otce: <i>Lamuel</i>	Nové bydliště: ☒		Místo: <i>Olomouc</i>		
	matky: <i>Josefina</i> rozená: <i>Spiegelová</i>			Okres (čtvrť): Čís.p.:		
3. Manželka u ženatých (manžel u provdaných):	Jméno: <i>Kateřina</i> rozená: <i>Jičlová</i>	Je-li v podnájmu, u: <i>dečny Pěchůvka W. Klovie</i>		Ulice: <i>Jiřího z Poděbrad: 3-III</i>		
	Narození: Den: <i>28.</i> Měsíc: <i>4.</i> Rok: <i>1893</i> Místo: <i>Lipník n/B.</i>	8. Den příchodu (s osobami uvedenými pod 1, 3, 4): <i>10. VII. 1945</i>		9. Podrží starý byt? <i>ne</i>		
4. Děti do 15 let, které žijí s osobou hlášením povinnou:	1. narozené:	10. Bydlel zde již? <i>ano - Smetanova 8</i>		11. Předchozí bydliště nebo při příchodu z ciziny poslední bydliště v tuzemsku: Místo: <i>Tršice</i>		
	2. narozené:			Okres (čtvrť): <i>Stará</i> Čís.p.:		
	3. narozené:			Ulice: Č.: <i>26</i>		
	4. narozené:			12. Mají všechny hlášené osoby stejnou státní příslušnost? <i>ano</i>		
	5. narozené:			Podpis osoby hlášením povinné: <i>Berthold Wolf</i>		
5. U cizozemců a bezdomovců	pas č. a datum:	Podpis majitele bytu: <i>Sebestian W. Klovie</i>		Podpis majitele domu: <i>Konáček Olda</i>		
	vydal úřad:	Podpis majitele domu: <i>Konáček Olda</i>		V <i>Olomouc</i> dne <i>10. VII. 1945</i>		
6. Jsem majitelem motor. vozidel č.:	Olomouc I. <i>11. VIII. 1945</i>					

Státní tiskárna v Praze. — 1106-45 Čís. skl. 343 a

23. Poválečná policejní přihláška Bertholda Wolfa z 11. 8. 1945, v níž je uvedena adresa Jiřího z Poděbrad 895/3 v Olomouci, kam se po válce rodina Wolfova přestěhovala

24. Dům na ulici Jiřího z Poděbrad č. 3 v Olomouci, dnešní stav

25. Památník zákřovské tragédie v Zákřově, odhalený v roce 1950, dnešní stav

26. Pomník na místě jednoho z úkrytů rodiny Wolfovy na okraji lesa Bělá u Tršic v části zvané Amerika, odhalený v roce 2012. Jeho autorem je architekt Jaroslav Nováček. Pomník byl financován ze sbírky, kterou uspořádali američtí studenti v rámci programu The Holocaust Study Tour. V pozadí pomníku se nacházejí zbytky úkrytu.

27. Památník spravedlivých mezi národy a obětí holocaustu v Tršicích, odhalený v roce 2013

28. Knihovna nesoucí jméno Otty Wolfa otevřená v loštické synagoze v roce 2011

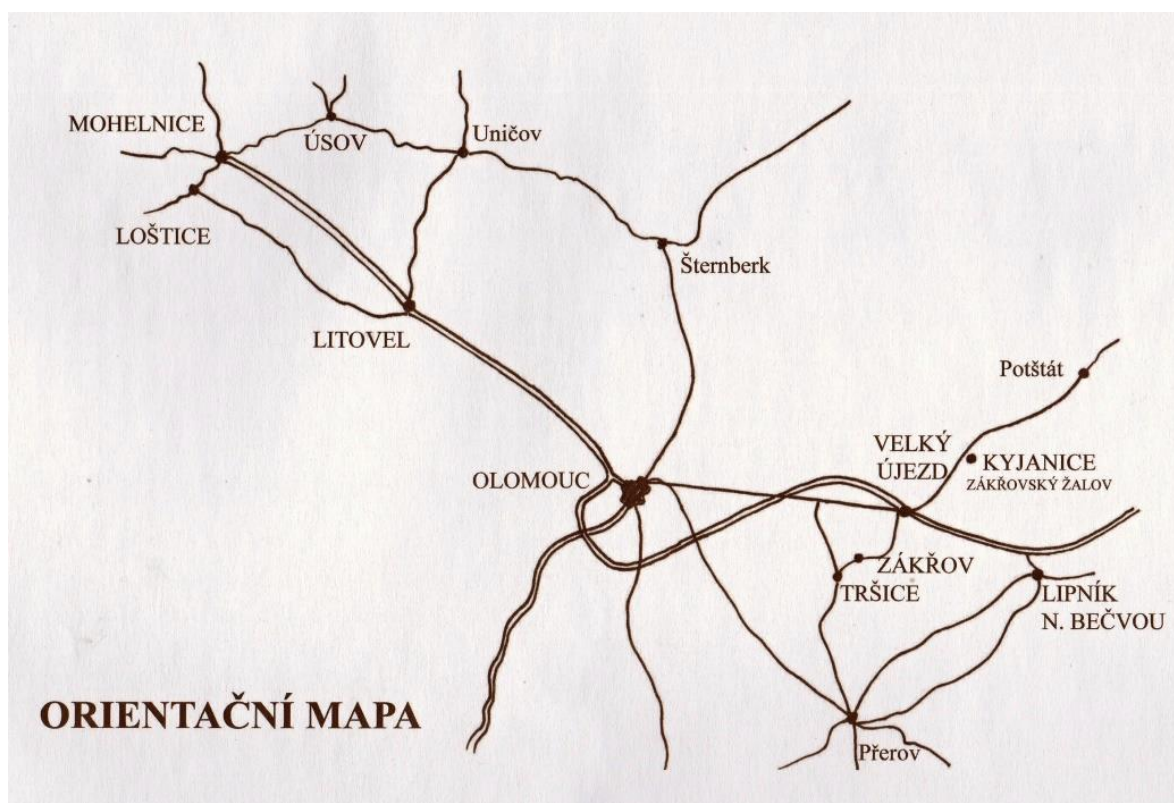
29. Fotografie Felicitas Garda, roz. Wolfové, asi z roku 2004

30. Místo posledního odpočinku Růženy a Bertholda Wolfových na olomouckém židovském hřbitově. Je zde pohřbena i druhá žena Bertholda Wolfa Hajnalka Mandlová, se kterou se oženil několik let před svou smrtí.

31. Fotografie z pracovního setkání
s neteří Otty Wolfa Evou Vavrečkovou,
13. 5. 2015, Café Louvre Praha

32. Orientační mapa

Použitá literatura

1. *Deník Otty Wolfa 1942–1945*. 2. vyd. Praha : Sefer, 2011.
2. ŠTIPL, Luděk – MÍČOVÁ, Zdeňka. *Výbor z deníku Otty Wolfa a Felicitas Wolfové*. 1. vyd. Mohelnice : Respekt a tolerance, o.s., 2012.
3. ŠTIPL, Luděk – MÍČOVÁ, Zdeňka. *Deník Otty Wolfa a osudy jeho rodiny*. Vzdělávací film občanského sdružení Respekt a tolerance. Vyrobeno ve studiu Jaroslava Dubského, Mohelnice, 2011.
4. *Deník Otty Wolfa*. Dokumentární film. ČT Brno, 1998, 58 minut. Režie Karel Fuksa.
5. KAVANOVÁ, Lucie. *Vítězství Otty Wolfa*. Respekt, 2012, č. 19, str. 40–41.
6. VÁCLAVEK, Ludvík. *Deník Otty Wolfa*. Citováno 25. 5. 2015. Dostupné z [www: http://kehila-olomouc.cz/rs/historie/denik-otty-wolfa/](http://kehila-olomouc.cz/rs/historie/denik-otty-wolfa/)
7. www.pamet.naroda.cz
8. www.trstice.cz
9. www.kehila-olomouc.cz

Autoři fotografií

- Kateřina Brodecká, Josefína Janková: 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 30, 31.
- Archív Svatavy Kubíkové na stránkách Paměť národa: 16, 17.
- Archív občanského sdružení Respekt a tolerance: 7, 15, 28, 32.
- Archív www.radio.cz: 1, 2, 4, 5.
- Archív hofmannova.blog.idnes.cz: 3.
- Archív Evy Vavrečkové: 29.
- Židovská obec Olomouc: 23.

Resume

Our project tells about life of a young jewish boy Otto Wolf and his family during the Second World War. They escaped from a transport to a concentration camp and had to be in hiding in shelters in woods, in lofts or in a little garden shed during the second half of the war. Although people tried to help them, they starved and suffered from cold and wet. Otto started to write a diary. He described their ordinary repetitious days – what they ate, what the weather was like, what they did, their problems with sheltering and also the situation in the front line. Unfortunately he had been killed by the Nazis and their followers just three weeks before the war ended.